

Kursmateriale

Logg inn på www.forsikringsmedisin.no

og få tilgang til ressurssiden

NOU | Norsk offentlig utredning 2002:23

Forsikringsselskapenes
innhenting, bruk og
lagring av helseopplys-

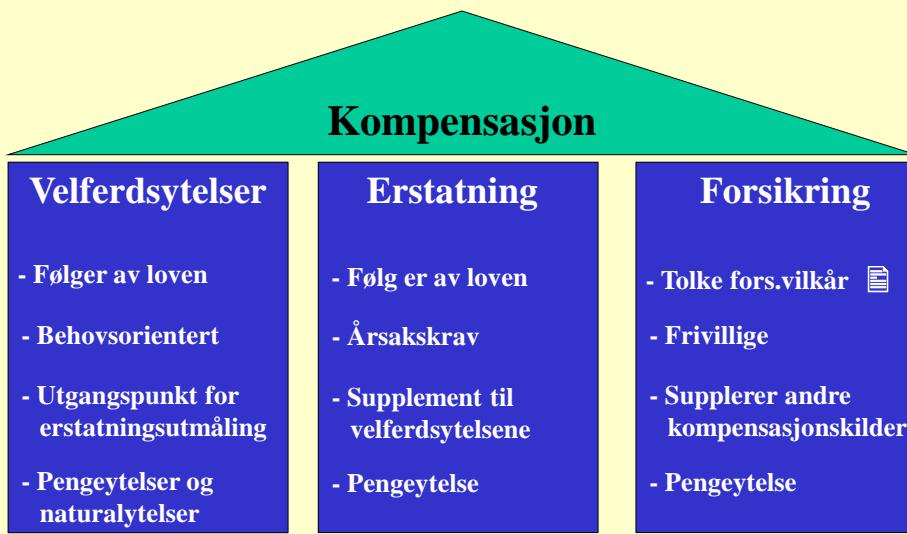
Årsakskrav i erstatningsrett,
forsikringsrett og trygderett –
hovedlinjer og utvalgte emner

1

2

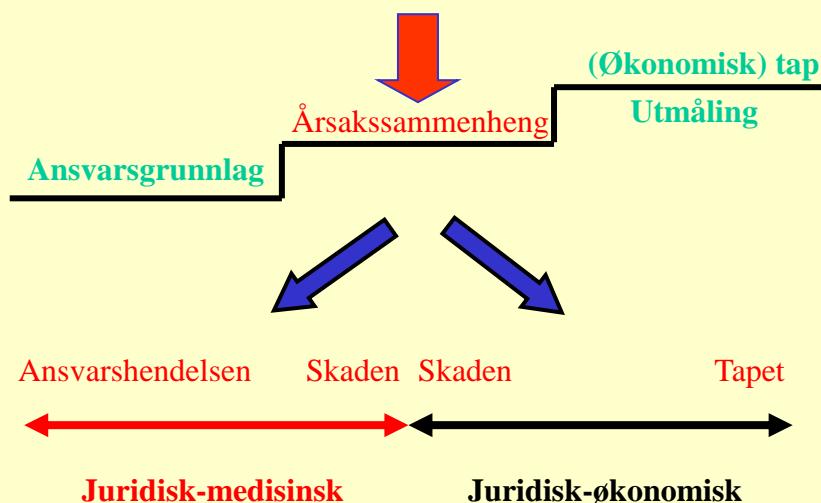
Oversikt over kompensasjonskildene

3

Rettslig plassering

– den todelte årsakslinjen: generell presisering

4

HR-2023-206-A

Instans: Norges Høyesterett – Dom

Dato: 2023-01-31

Publisert: HR-2023-206-A

Stikkord: Erstatningsrett; Offentlige ansaksfaser;

Sammendrag: To kommuner kongsgjorde en konkurranse om rammeavtale om slantetamming. Det eneste tildelingskriteriet var pris. Etter at en avbytter var blittt kontrahent, ble konkurransen avlyst på grunn av uklarhet i anbudsgrunnsettet. Det ble anslått at konkurransen ikke ville kunne løses ved å tilpasse anbudsgrunnsettet. Den første avbytteren krever å få et positivt vurdering fra konkurransen. Ifølge Høyesterett i saken er det ikke lovlig å tilpasse et anbudsgrunnsett og lagmannsretten. Forhandlingene for Høyesterett ble begrunnet, idet det skulle forstås at den tilsatte konkurransen skulle ha vært avlyst. Høyesterett tok utgangspunkt i at det kan oppstå anstreng for positiivt kontraktsinteresse i forbindelse med feil i anbudskonkurranser, selv om det ikke er inngått kontrakt. Det er imidlertid den berettigede forventningen om å bli tilset i en kontrakt som fortjener vennlig tilkorteholdning fordi når konkurransen etter regelverket skulle vært avlyst som følge av den aktuelle kontrakten ikke kunne vært inngått på lovlig vis. Privatpersonene kan ikke få et noe annet resultat. Lagmannsretten domte oppnevnt (Rt-sammendrag).

Henvisninger: Ansaksforskriften (2016) §10

Saksgang: Sætten og Lotzen Inngift TSOI-2020-163871 – Hållgård lagmannsrett LH-2021-141669 – Høyesterett HR-2023-206-A, (sak nr. 22-07144389V-HRET)

Parter: Sarhol kommune og Fauske kommune (advokat Christian Henrik Prøhl Reusch) mot Perpetuum Milja AS (advokat Kjetil Holm Karthrem – til prove) og Norsk Industri (partshippen) (advokat Morten Gøler)

Forfatter: Dommerne Erik Thyliess, Wenche Elizabeth Arntzen, Henrik Butt, Per Erik Bergjø og Hilde Indrebø.

Sist oppdatert: 2023-02-02

Henvisninger i teksten: Tvangsloven (2005) §19-8, §20-2, §30-14 | Ansaksforskriften (2016) §1, §4 | Ansaksforskriften (2016) §23-6, §25-4

(48) Som påpekt i Morten Kjelland, *Erstatningsrett* (2. utgave), 2019 side 238 brukes begrepet «årsakssammenheng» i ulike betydninger, der «[e]t hovedskille går mellom dem som kun bruker årsaksbegrepet om faktisk årsakssammenheng, og andre som også inkluderer reglene om erstatningsansvarets grenser i begrepet».

5

162 KAPITTEL 8

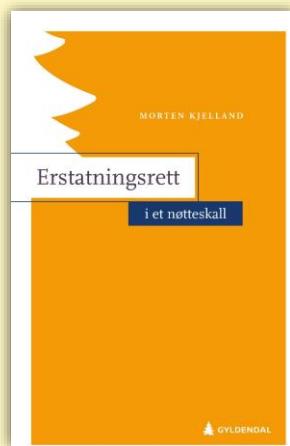
P-pille II (Rt. 1992 s. 64) eller refererer til den. I *Sensitisering*® (HR-2018-557-A) krevede en kvinne erstatning for varig uforet etter nakkesleng knyttet til en trafikulykke. Retten vurderer årsakssammenhengen mellom kvinnens plager og nakkeslengtraumet tilbake i tid. Kravet til årsakssammenheng var etter Høyesterrets vurdering ikke oppfylt. Dermed ble trafikkforsikreren frifunnet. I dommen støfestes utgangspunkten for årsaksvurderingen, og betingeslæren gis et meget klart formulert uttrykk:

«Utgangspunktet i norsk rett er *betingelseslæren*. En faktor anses som årsak dersom den var en nødvendig betingelse for skaden. Ved samvirkeende årsaker, hvor flere faktorer har bidratt til skadefølgen, må «var» faktor være så vidt vesentlig i skadebildet at det er naturlig å knytte ansvar til den, jf. Rt. 1992 s. 64 (*p-pille II*). Dette er også utgangspunktet i saker med utspring i nakkeslengtraumer, jf. Rt. 2010 s. 1547 avsnitt 33 ...» (avsnitt 24, kursivering i original)

Høyesterett har tatt avstand fra å legge til grunn andre årsaksleire enn betingeslæren i erstatningsretten. Den bygger ikke på en *hovedårsakslære*, hvor kun den mest dominerende faktoren i årsaksbildet utpekes som årsak, sml. *Dispir*® (Rt. 2000 s. 915, på s. 920). *Uvesentlighetslæren*, om at helt perifer årsaker ikke skal lede til ansvar, modifiserer imidlertid betingeslæren, se kapittel 9. Det ble i *Nakkessleng II* (Rt. 1999 s. 1473) presisert at norsk erstatningsrett heller ikke bygger på den såkalte *fordelingslæren*. Den går på at ansvaret fordeles ut fra hvor mye de ansvarlige har bidratt til å fremkalle skaden. En *fordelingslære* har imidlertid en plass i forsikringsretten,⁹² og i ulike varianter opptrer den i deler av trygderetten (der også hovedårsakslæren er sentral).⁹³

⁹² Se Wilhelmsen 2011b b.l.a. s. 239–241 og Bull 2008 s. 251–254.

⁹³ Se b.l.a. Narvland 2023 s. 346 f., Narvland 2020 s. 72 og Holgersen 2016 s. 190 f.

6

NOT JUST WORDS

KAPITTEL 3 BETINGELSESLÆREN 101

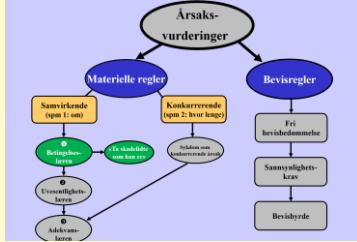
«vi i norsk erstatningsrett bare [har] en meget neddempet og modifisert hovedårsakslekere».³³⁶ For **sårbarhetstilfellene** er dette av interesse, fordi denne «uvesentlig-hetslæren» gir særlig sårbare skadelidte et **sterkere vern** enn den tradisjonelle hovedårsakslekren. At sårbarheten er fremtredende i årsaksbildet, er ikke nok til å sjalut ansvarshendelsen som irrelevant. Det skjer først når sårbarheten er så dominerende at ansvarshendelsen spiller en uvesentlig rolle i årsaksbildet.

Erstatningsrett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realeskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til en ansvarshendelse (trafikkulykke, arbeidsulykke, behandlingssvikt, vold mv.)

Forsikringsrett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realeskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til et forsikringstilfelle (f.eks. en fritidsulykke, beror på konkret tolkning av forsikringsvilkårene)

Trygderett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realeskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til en sykdom, skade eller lyte (fysisk og/eller psykisk); sosiale eller økonomiske årsaker faller utenfor → Grense mot sosialretten

Normaltrygd

Sykpenger	Arbeidsavklaringspenger	Uforetrygd
Hovedårsakslekren (avdempet i praksis)	Vesentlighetslære (= litt mindre enn hovedårsakslekren)	Hovedårsakslekren
Skjerpet beviskrav	Overvektsprinsipp	Overvektsprinsipp

§ 8-4. *Arbeidsuførhet*

Sykepenger ytes til den som er arbeidsufør > på grunn av en funksjonsnedsettelse som klart skyldes sykdom eller skade >. Arbeidsuførhet som skyldes sosiale eller økonomiske problemer o.l., gir ikke rett til sykepenger.

§ 11-5. *Nedsatt arbeidsevne – krav til årsakssammenheng*

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet har fått arbeidsevnen nedsatt med minst halvparten >. Sykdom, skade eller lyte må være en vesentlig medvirkende årsak til den nedsatte arbeidsevnen.

Ved vurderingen av om arbeidsevnen er nedsatt, skal det blant annet legges vekt på helse, alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på steder der det er rimelig at medlemmet tar arbeid.

0 Endret ved lover [19 des 2008 nr. 106](#) (ikr. 1 mars 2010 iflg. [res. 19 feb 2010 nr. 189](#)), [16 juni 2017 nr. 43](#) (ikr. 1 jan 2018).

§ 12-6. *Sykdom, skade eller lyte – krav til årsakssammenheng*

Det er et vilkår for rett til uføretrygd at vedkommende har varig sykdom, skade eller lyte.

Når det skal avgjøres om det foreligger sykdom, legges det til grunn et sykdomsbegrep som er vitenskapelig basert og alminnelig anerkjent i medisinsk praksis. Sosiale eller økonomiske problemer gir ikke rett til uføretrygd.

Den medisinske lidelsen må ha medført en varig funksjonsnedsettelse av en slik art og grad at den utgjør hovedårsaken til nedsettelsen av inntektsevnen.

0 Endret ved lover [20 juni 2003 nr. 55](#) (ikr. 1 jan 2004), [16 des 2011 nr. 59](#) (ikr. 1 jan 2015 iflg. [res. 20 juni 2014 nr. 797](#)), [18 des 2015 nr. 103](#).

9

10

① Årsakskravet ved sykepenger – årsakskravets innhold (materielt)

«Jeg tror ikke at lovkonsipistene helt har skjønt forskjellen mellom årsaksbegrepet i kap. 8 og beviskravene. Årsaksbegrepet vil da kunne bli påvirket av beviskravet. Det taler for at **hovedårsakslæren** skal legges til grunn.»

Ha en fin helg!

Beste hilsen fra Asbjørn»

(E-post fra Kjønstad 1. november 2014, gjengitt med hans tillatelse)

Helseminister Tore Tonne (th) mottok utredningen «Tobakkspolitikkens erstatningsansvar» av professor jurid. Asbjørn Kjønstad i Oslo torsdag. Kjønstad har ledet faggruppen som har utarbeidet rapporten.

Foto: JUBL FR. ERICHSEN, SCANPIX
**Tiedemann aviser
erstatningsansvar**

11

§ 8-4. *Arbeidsuførhet*

Sykepenger ytes til den som er **arbeidsufør** på grunn av en funksjonsnedsettelse som **klart skyldes sykdom eller skade**.
Arbeidsuførhet som **skyldes** sosiale eller økonomiske problemer o.l., gir ikke rett til sykepenger.

§ 11-5. *Nedsatt arbeidsevne – krav til årsakssammenheng*

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet har fått arbeidsevnen nedsatt med **minst halvparten** Sykdom, skade eller lyte må være en **vesentlig medvirkende årsak** til den nedsatte arbeidsevnen.

Ved vurderingen av om arbeidsevnen er nedsatt, skal det blant annet legges vekt på helse, alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på steder der det er rimelig at medlemmet tar arbeid.

0 Endret ved lover [19 des 2008 nr. 106](#) (ikr. 1 mars 2010 iflg. res. [19 feb 2010 nr. 189](#)), [16 juni 2017 nr. 43](#) (ikr. 1 jan 2018).

§ 12-6. *Sykdom, skade eller lyte – krav til årsakssammenheng*

Det er et vilkår for rett til uføretrygd at vedkommende har **varig sykdom, skade eller lyte**.

Når det skal avgjøres om det foreligger sykdom, legges det til grunn et sykdomsbegrep som er vitenskapelig basert og alminnelig anerkjent i medisinsk praksis. **Sosiale eller økonomiske problemer gir ikke rett til uføretrygd.**

Den medisinske lidelsen må ha medført en varig funksjonsnedsettelse av en slik art og grad at den utgjør **hovedårsaken** til nedsettelsen av inntektsevnen.

0 Endret ved lover [20 juni 2003 nr. 55](#) (ikr. 1 jan 2004), [16 des 2011 nr. 59](#) (ikr. 1 jan 2015 iflg. res. [20 juni 2014 nr. 797](#)), [18 des 2015 nr. 103](#).

Asbjørn Kjønstad
Adsk Syste
Morten Kjelland

Velferdssrett
I

Grunnleggende rettigheter,
rettssikkerhet
og tvang

9. utgave

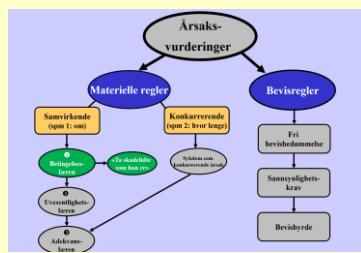
DYDENDAL

12

Erstatningsrett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til en ansvarshendelse (trafikkulykke, arbeidsulykke, behandlingssvikt, vold mv.)

Forsikringsrett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til et forsikringstilfelle (f.eks. en fritidsulykke, beror på konkret tolkning av forsikringsvilkårene)

Årsaksledd 1

- Forsikringstilfallet må skyldes en begivenhet (fare) som omfattes av forsikringens dekkningsområde
- Problem: Samvirkeende årsaker – flere årsaker er nødvendig for resultatet
- Rettslig teori: Betingelseslæren legges til grunn – det er tilstrekkelig at hendelsen var en nødvendig forutsetning for tapet
- Unntak: Tapet kan fordeles dersom vilkårene inneholder særskilt fordelingsregel

Årsaksledd 2

- Hendelsen (risikobegivenheten) må ha ført til et tap som omfattes av forsikringens dekkningsområde
- Kretslig teori: Betingelseslæren legges til grunn – det er tilstrekkelig at hendelsen var en nødvendig forutsetning for tapet
- Unntak: Tapet kan fordeles dersom vilkårene inneholder særskilt fordelingsregel

ULYKKE

Plutselig og uventet ytre hendelse

Skadelidte har tidligere plager

SKADE

Trygderett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til en sykdom, skade eller lyte (fysisk og/eller psykisk); sosiale eller økonomiske årsaker faller utenfor → Grense mot sosialretten

Normaltrygd

Sykepenger

Hovedårsakslæren (avdempet i praksis)

Arbeidsavklaringspenger

Vesentlighetslære (= litt mildere enn hovedårsakslæren)

Uforetrygd

Hovedårsakslæren

Skjerpet beviskrav

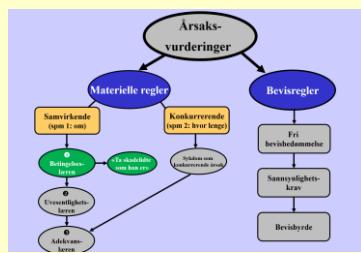
Overvektsprinsipp

Overvektsprinsipp

Erstatningsrett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til en ansvarshendelse (trafikkulykke, arbeidsulykke, behandlingssvikt, vold mv.)

Forsikringsrett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til et forsikringstilfelle (f.eks. en fritidsulykke, beror på konkret tolkning av forsikringsvilkårene)

Årsaksledd 1

- Forsikringstilfallet må skyldes en begivenhet (fare) som omfattes av forsikringen
- Problem: Samvirkeende årsaker – flere årsaker er nødvendig for resultatet
- Rettslig teori: Betingelseslæren legges til grunn – det er tilstrekkelig at hendelsen var en nødvendig forutsetning for tapet
- Unntak: Tapet kan fordeles dersom vilkårene inneholder særskilt fordelingsregel

Årsaksledd 2

- Hendelsen (risikobegivenheten) må ha ført til et tap som omfattes av forsikringens dekkningsområde
- Kretslig teori: Betingelseslæren legges til grunn – det er tilstrekkelig at hendelsen var en nødvendig forutsetning for tapet
- Unntak: Tapet kan fordeles dersom vilkårene inneholder særskilt fordelingsregel

Trygderett

- Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)

- Årsakssammenhengen knyttes til en sykdom, skade eller lyte (fysisk og/eller psykisk); sosiale eller økonomiske årsaker faller utenfor → Grense mot sosialretten

Yrkesskadetrygd

Godkjenningsomgang

Ulykke (ftr. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Utmålingsomgang

Stonad (ftr. § 5-25):
Hovedårsakslære

Sykdom (ftr. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrdegrunnlag

Uforetrygd (ftr. § 12-17):
Fordelingslære

Menerstatning (ftr. § 13-17):
Fordelingslære

Utvalgte presiseringer for de tre kompensasjonssystemene

Erstatningsrett	Forsikringsrett	Trygderett
<p>☒ Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)</p> <p>☒ Årsakssammenhengen knyttes til en ansvarshendelse (trafikkulykke, arbeidsulykke, behandlingssvikt, vold mv.)</p> 	<p>☒ Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)</p> <p>☒ Årsakssammenhengen knyttes til et forsikringstilfelle (f.eks. en fritidulykke), beroer på konkret tolkning av forsikringsvilkårene</p> 	<p>☒ Kreves årsakssammenheng i to årsaksledd (realskadeledd og tapsledd)</p> <p>☒ Årsakssammenhengen knyttes til en sykdom, skade eller lyte (fysisk og/eller psykisk); sosiale eller økonomiske årsaker faller utenfor → Grense mot sosialretten</p>

15

Forsikringsrett (avtalebaserte forsikringer, fal. 1989 Fjerde del)

16

Forsikringsrett

(avtalebaserte forsikringer, fal. 1989 Fjerde del)

17

Forsikringsrett

Årsaksledd 1

- Forsikringstilfellet må skyldes en begivenhet (fare) som omfattes av forsikringen
- Problem: Samvirkende årsaker – flere årsaker er nødvendig for resultatet
- Hovedårsakslæren gjelder

Årsaksledd 2

- Hendelsen (risikobegivenheten) må ha ført til et tap som omfattes av forsikringens dekningsområde
- Rettlig teori: Betingelseslæren legges til grunn – det er tilstrekkelig at hendelsen var en nødvendig forutsetning for tapet
- Unntak: Tapet kan fordeles dersom vilkårene inneholder særskilt fordelingsregel

18

Forsikringsrett

Hovedårsakslæren gjelder:

- ✓ Den hendelsen som utgjør hovedårsaken til skaden må svare for hele tapet
- ✓ *Ellefsen* (Rt. 1901 s. 706)
- ✓ *Skotfos* (Rt. 1916 s. 1117)
- ✓ Juridisk-medisinsk spørsmål
- ✓ Skadelidte har bevisbyrden
- ✓ Beviskravet er alminnelig sannsynlighetsovervekt

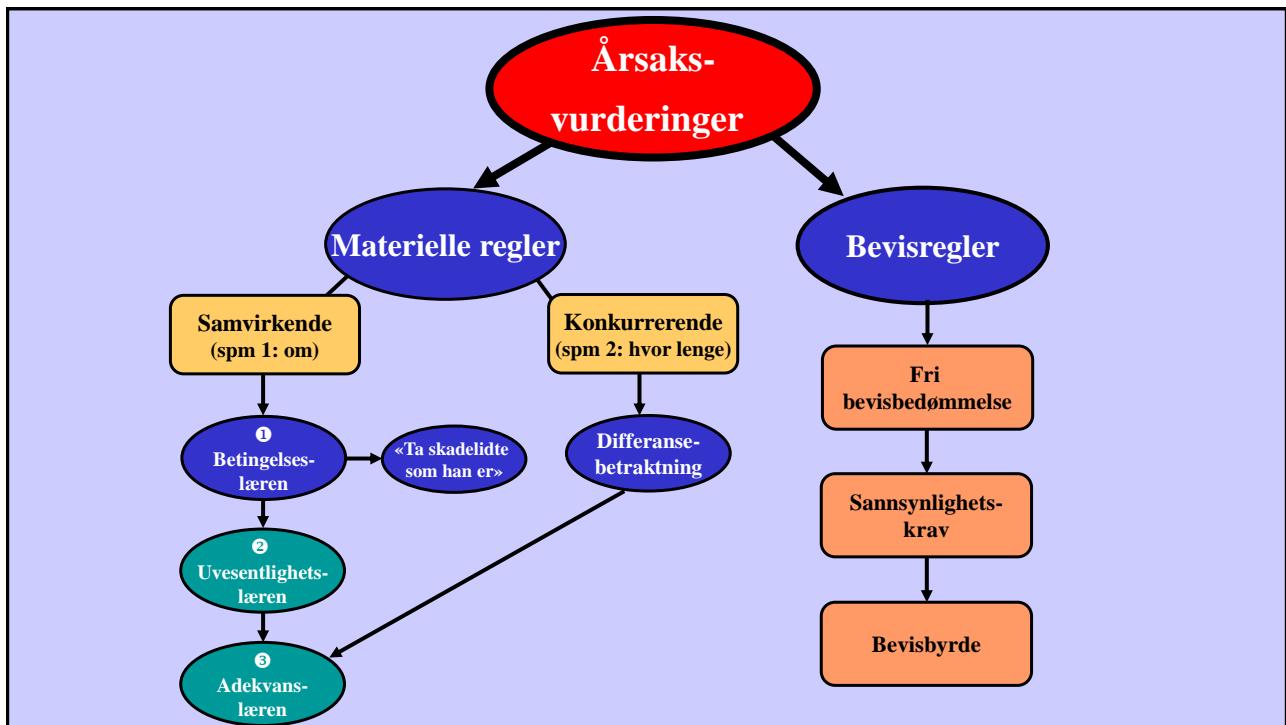
19

Erstatningsrett

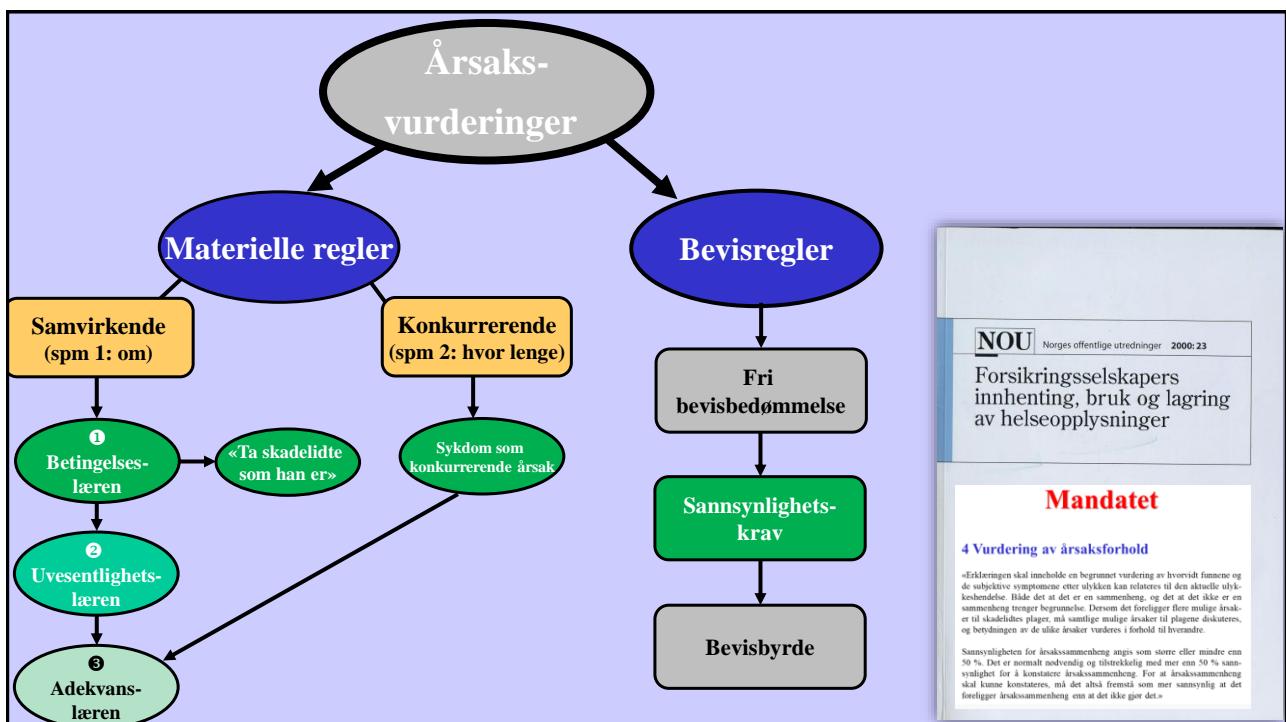
(herunder ansvarsforsikringer, fal. 1989 Tredje del)

20

21

22

Mandatet

4 Vurdering av årsaksforhold

«Erklæringen skal inneholde en begrunnet vurdering av hvorvidt funnene og de subjektive **symptomene etter ulykken kan relateres til den aktuelle ulykkeshendelse**. Både det at det er en sammenheng, og det at det ikke er en sammenheng trenger begrunnelse. Dersom det foreligger flere mulige årsaker til skadelidtes plager, må samtlige mulige årsaker til plagene diskuteres, og **betydningen av de ulike årsaker vurderes i forhold til hverandre**.

Sannsynligheten for årsakssammenheng angis som større eller mindre enn 50 %. Det er normalt nødvendig og tilstrekkelig med mer enn 50 % **sannsynlighet** for å konstatere årsakssammenheng. For at årsakssammenheng skal kunne konstateres, må det altså fremstå som **mer sannsynlig** at det foreligger årsakssammenheng enn at det ikke gjør det.»

23

Betingelseslæren – hovedregelen om faktisk årsakssammenheng

Rettsregelen (betingelseslæren):

X er årsak til Y, dersom Y ikke ville skjedd om X tenkes borte.

Hjemmel: *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64)

Papegøye (Rt. 1997 s.1)

Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)

Nakkesleng III (Rt. 2000 s. 418)

Psykoinvaliditet I (Rt. 2001 s. 320)

Psykoinvaliditet II (Rt. 2001 s. 337)

Politiflukt (Rt. 2003 s. 338)

***Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)**

***Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)**

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)

Juridisk teori (Lødrup, Nygaard, Kjelland m.fl.)

Utviklet i **samspill**
mellan
rettspraksis og teori

24

Betingelseslæren

– hovedregelen om faktisk årsakssammenheng

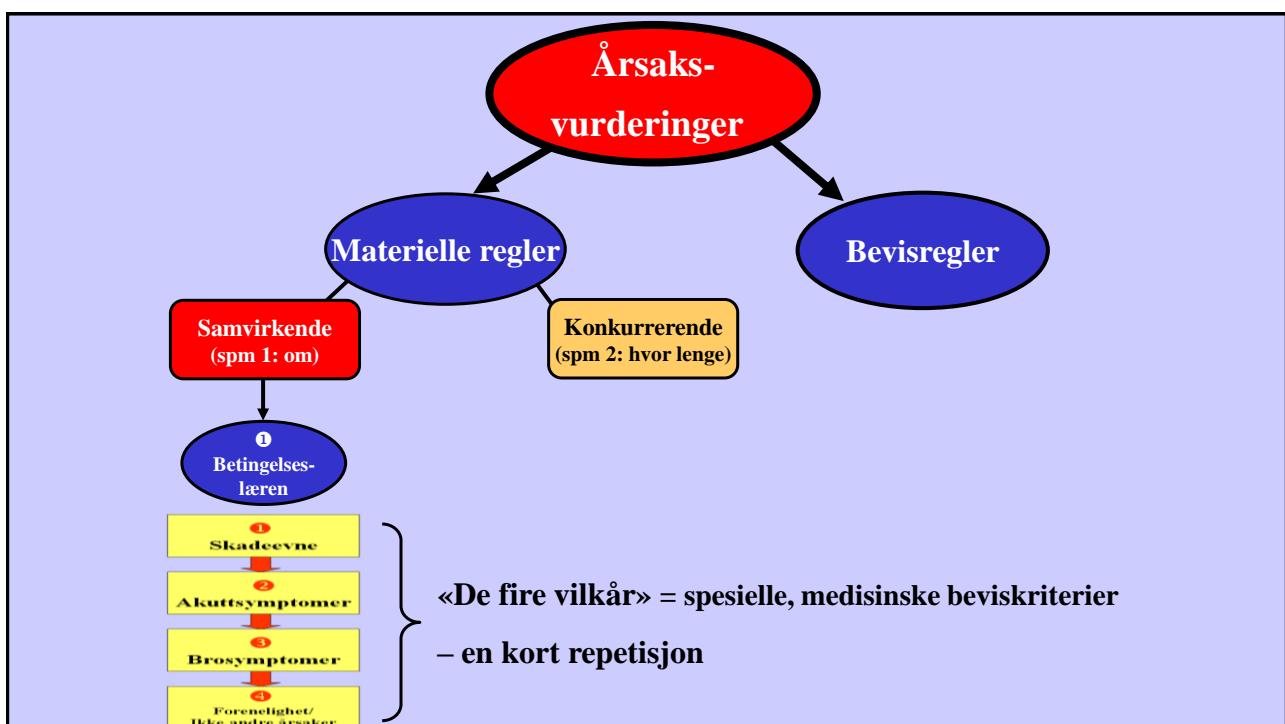
Schizofreni (Rt. 2007 s. 172)

«Bestemmelsen [ysfl. § 11] bygger i utgangspunktet på den alminnelige lære om årsakssammenheng og adekvans, ... For at arbeidsulykken skal anses som årsak til Jægers sinnslidelse, må ulykken ha vært en nødvendig betingelse for at Jæger utviklet paranoid schizofreni slik han gjorde ..., jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II).» (avsnitt 41–42)

Pseudoanfall (Rt. 2007 s. 158)

«[U]lykken ... rent logisk må anses som en nødvendig betingelse for skaden, ... Jeg må derfor så langt konkludere med at det ... er en årsakssammenheng mellom ulykken og hennes plager, selv om sammenhengen er av meget spesiell karakter.» (avsnitt 65)

25

26

Bevisregler

– fri bevisbedømmelse

Hovedregel, jf. tvl. § 21-2 første ledd

«Retten fastsetter ved en fri bevisvurdering det saksforhold avgjørelsen skal bygges på.»

Bevis kan ha ulik
kvalitet og tyngde

Bundet av trygdens
årsaksvurdering?

Begivenhetsfjern
Partsavhengig

Begivenhetsnær
Partsuavhengig

Overføringsverdier

av «de fire vilkår» til andre skadetyper enn nakkeslengskader

Sandkasselokk (LB-2017-113622)

McDonald's (LA-2018-142334)

Serveringsvogn (LB-2018-163158)

LH-2018-36800

Varebur (LB-2018-171251)

Bergingsbil (LH-2017-197262)

Stillasfall (LA-2019-72672)

Pleieassistent (LB-2016-142935)

Betongelement (LA-2018-4197)

Tavle (LH-2018-131771)

Knappentunnellen (LG-2018-71273)

Knappentunnelen (LG-2018-71273)	McDonald's (LA-2018-142334)	LH-2018-36800	Bergingsbil (LH-2017-197262)	Serveringsvogn (LB-2018-163158)
Varebur (LB-2018-171251)	Stillasfall (LA-2019-72672) Sandkasselokk (LB-2017-113622)			Betongelement (LA-2018-4197)

29

Nakkeprolaps	Nakke (ikke nakkesengsmekanisme)	Rygg	Skulder	Kne
Knæprolapsen (LG-2018-71273) - if den instift (Rk-2011-120) (prøpsommeren) beholder Høyest settet spørsmål om halskonsens og med en talltall av talltall er det ikke mulig å få et svar til dette på et noksatt. Om nakkesengen under Høyest settet er ikke i økse (avstøt) konvensjonell at nakkesengen i et saken må ikke være i en nakkeseng. Det selv om denne sakene er redde om et nakkesengsmekanisme, kan det ikke være en nakkeseng. For å si det annet, om en nakkesengskade, men at det finnes kvaliteter i nakkeseng som er oppfattet ved nakkesengen og utredet med ulike av en annen drøfting, og at det ikke sveuler informasjonen om en nakkesengskade, kan det ikke være en nakkesengskade. Høyest er ikke i stand til å bestemme faktor som er viktig for utredninga, og det har hensyn til at den aktuelle helsedelen kunne modifier den aktuelle skaden, uten at skadeslighets synspunkt er på samme måte mellom uløkkene og prøpsommeren, og om det er andre samme teknikk tilgang til prøpsommeren.	MdC/LD/LA-2018-12349) - Patienten her, heller ikke for lagmannsretten, bestod av at det var viktige åpenheter om nakkesengsmekanismen kan det også være en nakkeseng. Og de kriterier som er utpekt i nakkesengen, er også utpekt i en sak som dette. Dette vil komme til først gang framstilt i RS-1998-1565 (nakkeseng) 1, og er senere videreført i RS-2001-1370 (nakkeseng) 1. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en nakkeseng. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om halskonsens som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommer).	Tale (LH-2018-131771) - Det finnes også i forligende sak om en nakkesengskade i høymønster, og det finnes ikke nakkemekanisme som er utpekt i nakkesengen, og også utpekt i en sak som dette. Dette vil komme til først gang framstilt i RS-1998-1565 (nakkeseng) 1, og er senere videreført i RS-2001-1370 (nakkeseng) 1. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en nakkeseng. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om halskonsens som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommer).	Sørvirkingen (LG-2017-87215) - Lagmannsretten utgjør prøpsommeren som gikk i en nakkemekanisme fra en nakkeseng (Rk-2005-49). De har kritisert at vi ikke har en halskonsens som er oppfattet i RS-1998-1565 (nakkeseng) 1, men dette betegnelsen er ikke tilstede når vi ser på en annen drøfting av sak. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en nakkeseng. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om halskonsens som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommer).	LH-2018-163158 - «Og det er ikke grunn til å tro at vi har en halskonsens i høymønster» if ikke det er en halskonsens. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en nakkeseng. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om halskonsens som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommer).
Ryggskader				
Ryggskader				
Rygg/skulder	Skulder/kne/hofte/albe	Milde hjerneskader	PTSD	Annat
Fører til (LG-2018-71273) - «Det er ikke faktat at halskonsensen med at den føleste skaden er på ryggen, og ikke nakkesengen, og ikke ved hjelpe av teknikk som transversalstegnede prinsipper og ikke bladskader. I høymønster følger det samme transversaltegnende fletting, og at det er brev konsens om det er medisinske fagfolk. Det ser derfor også medisinske grunn til at transversaltegnede for nakkesengskader skal behandles samtidig med andre halskonsenser. De aktuelle skader gir ikke tilstrekkelig informasjon om det er bare en halskonsens med transversaltegnende fletting i all helsefasit til være sammenfallende med nakkesengskader.	Sølv-fall (LA-2019-26767) - Lagmannsretten er også med i nakkesengsretten med at den føleste skaden er på Ryggen (høyre), ikke på nakkesengskader, og ikke ved hjelpe av teknikk som transversalstegnede prinsipper og ikke bladskader. Konsensus om det er medisinske fagfolk. Rådgivende fikk ikke bruk til retten, mens denne skaden legges seg selv. At kreve en sammenheng mellom retrolagte videreførende nakkesengskader kan det for en relevant, selv om skaden bare kommer med skade om det er relevant, selv om ikke teknisk nærmere utredet.	Høyt (Rk-2010-1349) - Det finnes likevel også skader ikke nakkeseng, men en hjerneskade. Under helseforetakene ble professor Nordal spurt om den samme kvaliteten av betegnelser på sak (høymønster) 1, konvensjonell, men ikke oppgitt til at man ikke kan se på en hjerneskade som en hjerneskade. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en hjerneskade. Når vi ser på en hjerneskade til helseforetakene, kan det ikke være en hjerneskade. For beregningene kan den høyre lagmannsretten til grunn at det ikke er en hjerneskade.	Følger over av en helseforetak, ICD 10, eksempl:	Bergsverket (LG-2017-19732) - Sammen med dette i rapporten gjennomføres flere utredninger som gjelder bladskader/blekkskader etter arbeidsskader. Lagskonsens er avgjort med Stengselsk. At utredningen av halskonsensen må ta utgangspunkt i disse vilkårene, ifølge LH-2016-2979.»
Sølv-fall (LB-2017-14162) - «Det finnes ikke en utgangspunkt fastsett med sikte på nakkesengskader, som er en annen type halskonsen den ikke er på skulder. Konsensus har hatt medisinske fagfolk som har beskrevet at det ikke er en halskonsens, og høymønster (Rk-2001-1370 (prøpsommeren)) har mistrudd Høyest lagt til grunn at ved prøpsommeren ikke var det en halskonsens, men en halskonsens ved Høyest. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en halskonsens. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om halskonsens som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommeren).	Sølv-fall (LA-2016-13983) som gjikk knokkelstrøppelager fra nakkeskader og høymønster (Rk-2001-1370 (prøpsommeren)) har mistrudd Høyest lagt til grunn at ved prøpsommeren ikke var det en halskonsens, men en halskonsens ved Høyest. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en halskonsens. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om halskonsens som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommeren).	Høyt (Rk-2010-1349) - Det finnes likevel også skader ikke nakkeseng, men en hjerneskade. Under helseforetakene ble professor Nordal spurt om den samme kvaliteten av betegnelser på sak (høymønster) 1, konvensjonell, men ikke oppgitt til at man ikke kan se på en hjerneskade som en hjerneskade. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en hjerneskade. Når vi ser på en hjerneskade til helseforetakene, kan det ikke være en hjerneskade. For beregningene kan den høyre lagmannsretten til grunn at det ikke er en hjerneskade.	LB-2010-718 - «Transversaltegnende skader til halskonsen må ha vært en faktisk halskonsens med utredning med teknikk som transversalstegnende fletting, og ikke høyre halskonsens med teknikk som transversalstegnende fletting. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en halskonsens. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om halskonsens som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommeren).	Bergsverket (LG-2017-19732) - «Sølv-fall av en vane bedehabituene vi har det til hensyn til om en vane kan utgjøre en vane, og om en vane kan utgjøre en vane. Det er ikke viktig hvilket prøpsommeren det er, men det er viktig at det ikke er en vane. Det er ikke viktig hvilken spørsmål om vane som finnes i denne sakene, ikke som det er i RS-2001-1370 (prøpsommeren).
Symptomatikk				
Symptomatikk				

30

LB-2024-75616	
Instans	Borgarting lagmannsrett – Dom
Dato	2025-03-19
Publisert	LB-2024-75616
Stikkord	Ersatningsrett; Personskade; Årsakssammenheng.
Sammenlagt Saken gelder krav om ersattning etter en ulykke i 2016, hvor en kvinne på 39 år fikk et veiskilt i hodet. Lagmannsretten fant at det var årsakssammenheng mellom ulykken og helseplagene, og hennes ervesvulsenhet. Hun ble tilknyttet ersattning for løft og fremtidig entetstap.	
Saksplass	Oslo tingrett TOSL-2023-189529 – Borgarting lagmannsrett LB-2024-75616 (24.075616ASD-BORG/02). Om rettskraft
Parter	If Skadeforsikring NUF (advokat Kristine Ølstad Founger) mot A (advokat Nora Lævi Bjørnstad).
Forfatter	Lagmannsrettsråd Morten Andreassen, konstituert lagdommer Kaja Moen Wielo og eksaordnar lagdommer Karen Wendel Sandaa.
Henvisninger i teksten	Tvedteoven (2005) §9-7, §11-2, §20-2, §20-5, §21-2, §29-4
Avgjørelse Det finnes merknad	

Den konkrente vurderingen av om det foreligger faktisk årsakssammenheng mellom hendelsen og As helseplager

Skadevoldende evne

Lagmannsretten ser først på spørsmålet om ulykken kan ha en slik skadevoldende evne at den kan påføre en hodeskade. **Veiskillet** som traff A i bakhodet den 29. januar 2016 var to meter høy. Det var kraftig vind den dagen. Slaget gjorde at A falt i bakken, ødede mobilen hun hadde i hånden og knakk et kutt i hodet, gjennom hetten til vinterjakken, og måtte sy kuttet. Dr. Kirkeby viser i sin forklaring til at det kreves nokså betydelig kraft for å få et kutt i hodet gjennom en tykk hette og for å bli slått ned i bakken. Han pekte også på at et slag som kommer bakfra mot hodet, uten at skadelidte ser det og slik er forberedt, kan virke med større kraft, som følge av at nakemuskulaturen ikke «er med». I sin sakkyndigertekst viser Dr. Strandquist til at ukjære omstendigheter gjør det vanskelig å vurdere hvor stor skade hendelsen kan medføre, og han peker i sin forklaring på at den tykke hetten kan ha avtaffet for en del av energien i treffet mot hodet. Samtidig ga dr. Strandquist i sin forklaring uttrykk for at han – i tilfelle av legevakt – antagelig ville ha fulgt rutinen med informasjonskrift og oppfølgende spørsmål angående hjernemyrstelse i dette tilfellet. Dr. Nordal gir i sin sakkyndigertekst uttrykk for at det er mulig, men ikke sikkert, at hodetraumet var adekvat for å påføre hjernemyrstelse.

Lagmannsretten finner det sannsynlig at **slaget fra veiskillet**, med to skilfarter og en høyde på to meter, som i kraftig vind hadde kraft nok til å slå i bakhodet og forårsake et knakk i hodet gjennom en tykk vinterjakkehette, hadde skadeevne til å kunne påføre en hjernemyrstelse. Det har ikke vært uenighet om at symptomutvikling med post commotio-plager kan forekomme ved lett eller mild hjernemyrstelse, slik det også fremkommer av artikelen i **Tidsskrift for Den norske Legeforening** fra 2022 om «Langvarige plager etter hjernemyrstelse» (Skjeldal, Kinge, Gjøtt og Solbakken august 2022). Skadeevnen omfatter med dette også etterfølgende vange plager.

31

Medisinske sårbarhetsfaktorer	Situasjonsbetingede faktorer – person	Situasjonsbetingede faktorer – bil
☒ Degenerative forandringer (se generelle uttalelser i Nakkesleng I-dommen Rt. 1998 s. 1565)	☒ Uforberedt på sammenstøtet (f.eks. LB-2018-133926, LA-2017-83342, LB-2008-104766-2)	☒ Om nakkestøtten er riktig innstilt (f.eks. Nakkesleng I Rt. 1998 s. 1565, LB-2008-104766-2) og LB-2006-124947
☒ Svekkelser på grunn av tidligere plager (f.eks. LA-2017-83342, LB-2009-156512)	☒ Satt vridt i kollisjonsøyeblikket (f.eks. LA-2017-83342)	☒ Bilsetes egenskaper (f.eks. Nakkesleng III Rt. 2000 s. 418)
☒ Lang og tynn hals (f.eks. LA-2017-83342)	☒ Satt med avstand fra seteryggen (f.eks. LA-2017-83342)	☒ Tilhengerfeste, gir mer kontant støt (se f.eks. LB-2005-159982). Ofte allerede hensyntatt ved fastsettelse av hastighetsendring

32

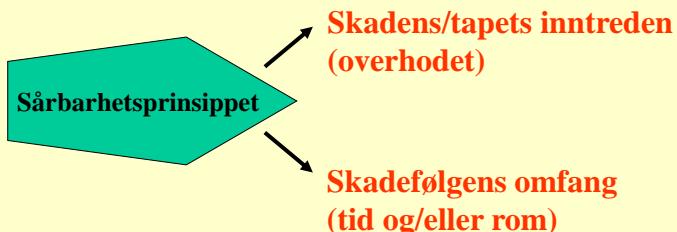
Sårbarhetsprinsippet

i et «nøtteskall»

Skadelidte
er særlig sårbar

- fysisk
- psykisk
- økonomisk

Skadevolder
i utg.pkt. sårbarhetsrisikoen

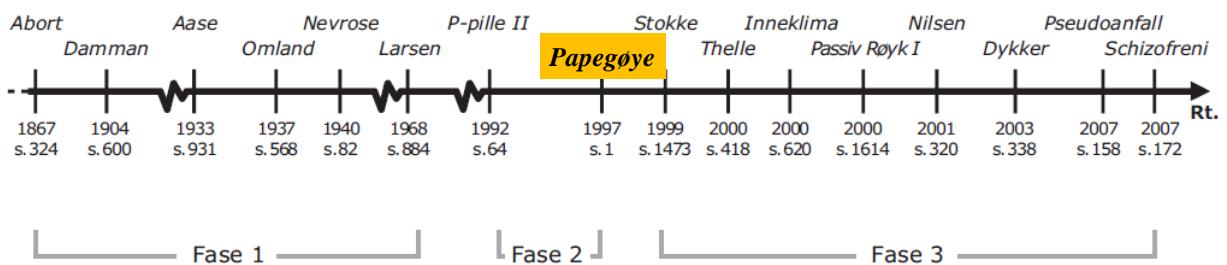

33

Sårbarhetsprinsippet

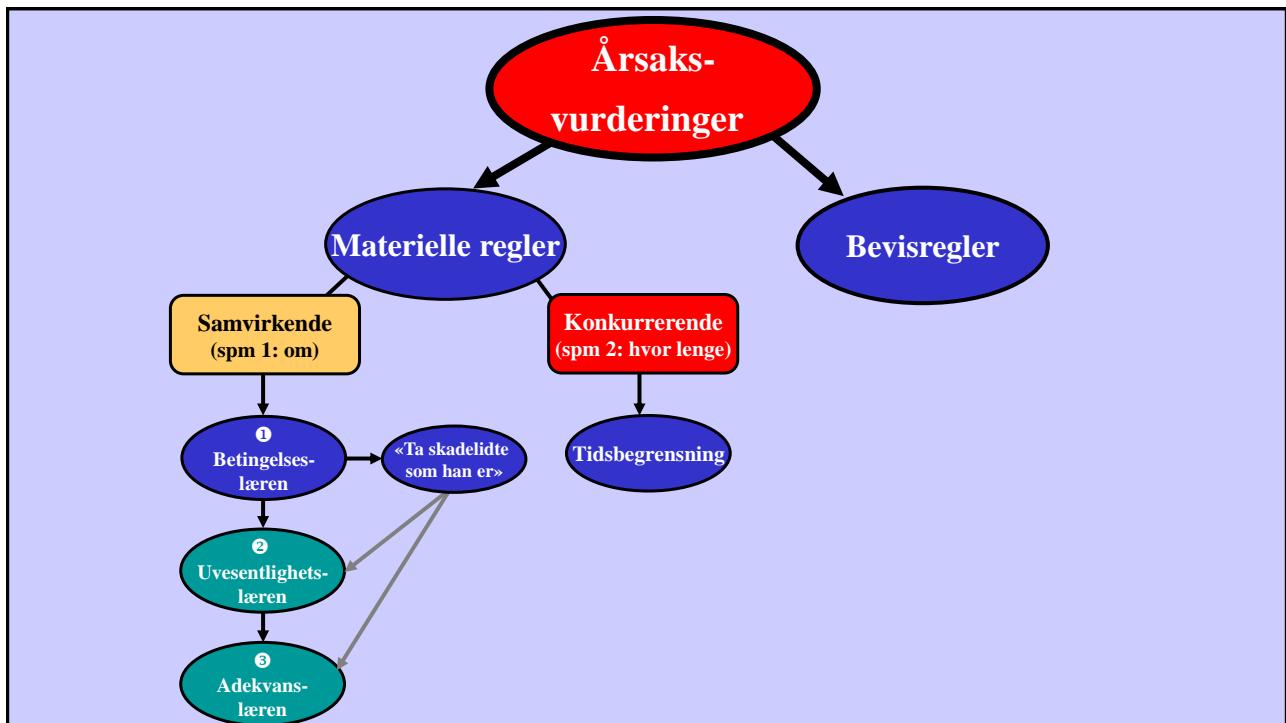
– rettsgrunnlag og rettsutvikling

Figur 4. Sårbarhetsprinsippets kontinuitet

Kjelland: Særlig sårbarhet 2008 s. 76

34

35

Nakkesleng II

(Rt. 1999 s. 1473)

36

Jeg oppfatter begge de sakkyndige slik at de nakke- og hodepineplager A har hatt etter trafikkulykken, mest sannsynlig er forårsaket av denne. Det er disse plager som i de sakkyndiges terminologi er «skadebetingede», og som etter begges oppfatning leder til en ervervsmessig uforhet på ca. 35%. I tilleggsmandatet er det spurt om ikke-skaderelaterte symptomers betydning for ervervsevnen. Jeg har oppfattet de sakkyndige, ikke minst etter de muntlige forklaringer, slik at de begge her har konsentrert seg om As muskel- og skjelettplager i rygg, hofte og kne, som hun rapporterte om noen uker etter ulykken, og dessuten hennes mavesmerter. Andre plager anses ikke relevante for ervervsuforheten.

Professor Skjeldal finner det særlig problematisk å svare på om A ville ha fått redusert ervervsevne som følge av muskel- og skjelettplagene på ulykken tenkes borte. Han konkluderer likevel med at hennes maveplager og smerter i hofte og rygg anses som så vidt «fjernet fra det man vanligvis ser» hos nakkelsengpasienter, at han i medisinsk terminologi finner det «sannsynlig» at disse plager ville ha redusert skadelidets ervervsevne selv om ikke ulykken hadde skjedd.» Han finner det imidlertid vanskelig å angi denne reduserte ervervsevne i prosent.

Side 1485

Jeg oppfatter overlege Nestvold slik at han anslår As muskel- og skjelettplager til å ha den samme betydning for ervervsuforheten som de skadebetingede nakke- og hodeplager, dvs. ca. 35%. Det kan være tvilsomt om overlege Nestvold i sin skriftlige erklæring direkte har behandlet den problemstilling som er reist i tilleggsmandatet. I sin muntlige forklaring for Høyesterett uttalte han seg imidlertid om spørsmålet og ga uttrykk for at A «over tid» ville ha fått nedsatt arbeidsevne – delvis ervervsuforhet – selv om ulykken ikke hadde inntruffet. At han skal ha misforstått den relevante problemstilling, er det ikke grunnlag for å anta.

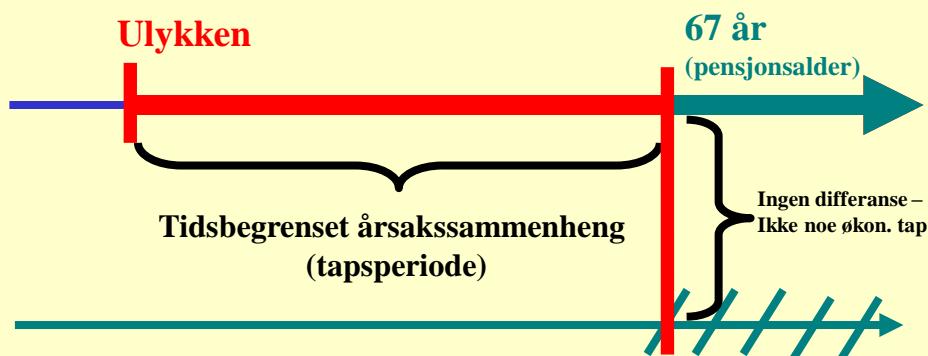
Det er generelt problematisk å ta stilling til hvordan helsetilstanden til en person ville ha utviklet seg dersom vedkommende ikke var blitt skadet. Jeg finner imidlertid her å måtte legge betydelig vekt på de rettsoppnevnte sakkyndiges vurdering. Det nevnte hypotetiske spørsmål var en viktig del av de sakkyndiges mandat, og jeg legger til grunn at de sakkyndige på dette punkt har foretatt en samvittighetsfull og grundig vurdering. Begge har – på forskjellige stadier i saken – hatt en samtale med A, og de har gjennomgått hennes legejournaler og tidligere fagkyndige vurderinger av henne. Dette innebærer at de både har kunnet ta hensyn til hennes lidelser og helseplager før ulykken og også sett hen til de konsekvenser som ulykken medførte for henne. Jeg kan ikke se at det foreligger konkrete forhold som gir grunnlag for å fravike den konklusjon som de rettsoppnevnte sakkyndige er kommet til.

Jeg er på denne bakgrunn kommet til at det er et tilstrekkelig grunnlag til å konkludere med at A ville ha blitt delvis ervervsufor selv om ulykken ikke hadde funnet sted, og jeg er blitt stående ved at hennes ervervsmessige uforhet ville ha blitt på 50%.

37

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

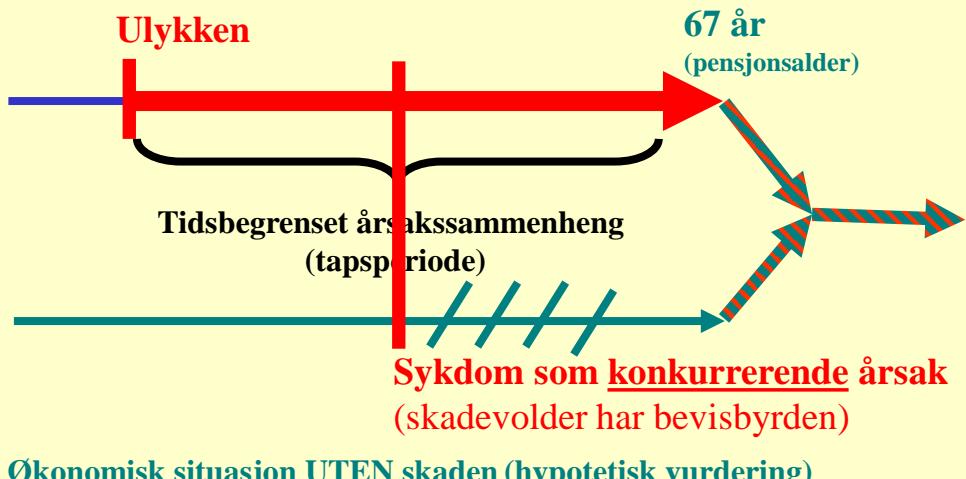

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

38

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

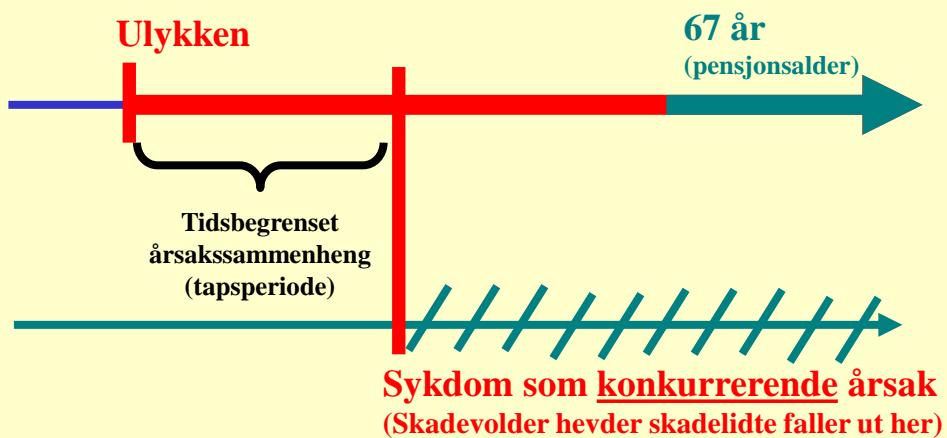

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

39

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

Økonomisk situasjon UTEN skaden (hypotetisk vurdering)

40

Tidsbegrenset årsakssammenheng

– skadenvolder har bevisbyrden for en påstand om unormalt negativ sykdomsutvikling

Nakkesleng III (Rt. 1999 s. 1473, på s. 1479):

«Jeg finner grunn til innledningsvis ... å nevne at som utgangspunkt har skadelidte bevisbyrden for at erstatningsvilkårene er oppfylt. Men når en skadenvolder anfører at den skade som foreligger, helt eller delvis ville ha oppstått uavhengig av den skadenvoldende handling, må tvil på dette punkt ramme skadenvolderen, ...»

- ▶ Skadenvolder har bevisbyrden
- ▶ Men ikke skjerpet beviskrav – overvektsprinsippet gjelder

41

42

Normaltrygd

Sykepenger

Hovedårsakslæren
(avdempet i praksis)

Skjerpet beviskrav

Arbeidsavklaringspenger

Vesentlighetslære
(= litt mildere enn hovedårsakslæren)

Overvektsprinsipp

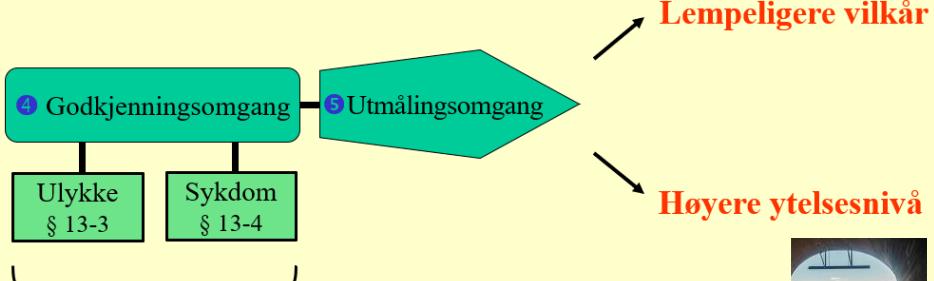
Uføretrygd

Hovedårsakslæren

Overvektsprinsipp

43

Yrkesskadetrygd (med særfordeler)

Må ha sin årsak i yrkesrelaterte forhold,
se ftrl. § 13-6 = inngangskriteriene

44

Yrkesskadetrygd

(med særfordeler)

Godkjenningsomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderegel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):
Hovedårsakslære

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):
Fordelingslære

Menerstatning (ftrl. § 13-17):
Fordelingslære

TRR-2025-663

Instans	Trygderetten – Kjennelse
Dato	2025-05-07
Publisert	TRR-2025-663
Stikkord	Yrkesskade. Arbeidsulykke. Ftrl. § 13-3 Trl. § 21 tredje ledd. Forenket grunnlagvning. Stadfestelse.
Sammendrag	Ansatt i et oljeselskap ble sykmett for en skulderskade i august 2023. Ifølge skademelding skyldtes skaden en hendelse hvor han ble truffet av en containerdøør i høyre skulder. Opplysningene i saken dokumenterte ikke konkret tidspunkt for hendelsen eller skadensare opplysninger. Det var da ikke grunnlag for å godkjenne skaden som yrkesskade. Henvisninger: Trygderettloven (1966) §21 Folkeetrygdlaven (1997) §13-3
Saksang	Ankennr: 25/00663 Om rettskraft
Parter	Ankende part: A. Ankemotpart: NAV Klageinstans.
Forfatter	1. Olav VIK, rettens administrator, juridisk kynrig rettsmedlem.
Henvisninger i teksten	Trygderettloven (1966) §13 Folkeetrygdlaven (1997) §13-6, §13-13

Folkeetrygdlaven § 13-3 lyder:

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13.»

Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.

Belastningslidelser som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelett-systemet, regnes ikke som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.

Som personskade regnes også skade på protese og støttebandsøje.»

Bestemmelserna oppstiller et krav om årsakssammenheng, jf. ordlyden «skyldes». Ifølge praksis gjelder **hovedårsakslæren**. Det vil si at det først foreligger tilstrekkelig årsakssammenheng der arbeidsulykken er **den dominerende årsaken** til skadefallen, jf. [Rt-2005-495 avsnitt 65](#) flg. og [Rt-2006-735](#).

Beviskravet er **sannsynlighetsovervekt**, og det er de **tidsnære bevis** som tillegges størst vekt, jfr. [HR-2018-2344-A](#) og [Rt-1998-1565](#). Det er den skadelidte som har bevisbyrden.

③ Årsakskravet ved uføretrygd – årsakskravets innhold (materielt)

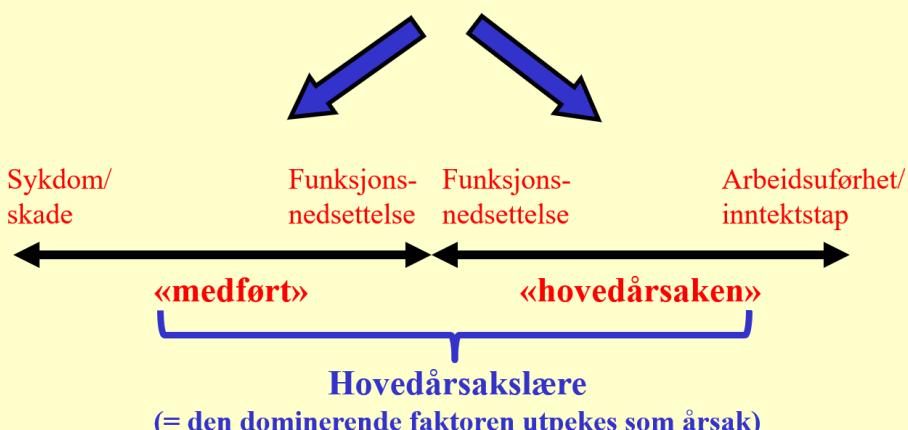
Ftrl. § 12-6 tredje ledd

«Den medisinske lidelsen må ha medført en varig funksjonsnedsettelse av en slik art og grad at den utgjør hovedårsaken til nedsettelsen av inntektsevnen/arbeidsevnen.»

- ↳ Dobbelt årsakskrav
- ↳ Plassering i hjelpefiguren ...

47

③ Årsakskravet ved uføretrygd – årsakskravets innhold (materielt)

48

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

IKKE oppfyller vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenger og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

49

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

OPPFYLLE vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenger og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

↳ **Forsikringsselskapet (skadevolder)** anfører – og har rett i – at det ikke er bundet av trygdens årsaksvurdering, sml. bl.a. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

Nettopp på bakgrunn av ulike årsakskrav

50

Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om **minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.**
- b) Vilkåret i § 12-3 om **fortsatt medlemskap gjelder ikke.**
- c) Uføretrygd ytes **ved uføregrader ned til 30 prosent.**

51

Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader **ned til 30 prosent.**

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.»

52

Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

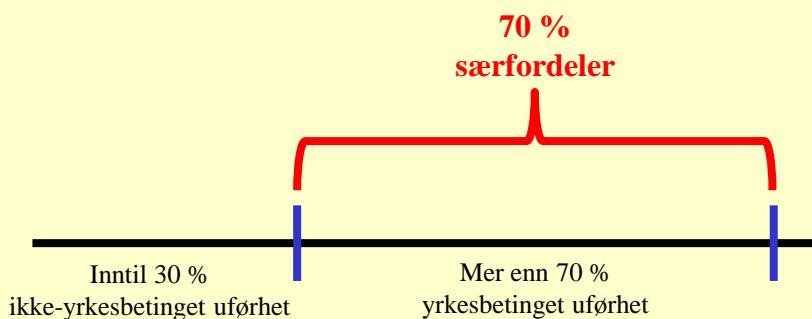
Det skal fastsettes en **særskilt uføregrad** for den del av uførheten som **skyldes** yrkesskade eller yrkessykdom.

- ↳ **Praktisk viktig:** Skadelidte kan arbeide opp til 70 prosent og likevel få uføretrygd
- ↳ **I andre saker som f.eks. trafikksaker eller ved fritidsuhell kreves minst 50 % uførhet**

53

Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

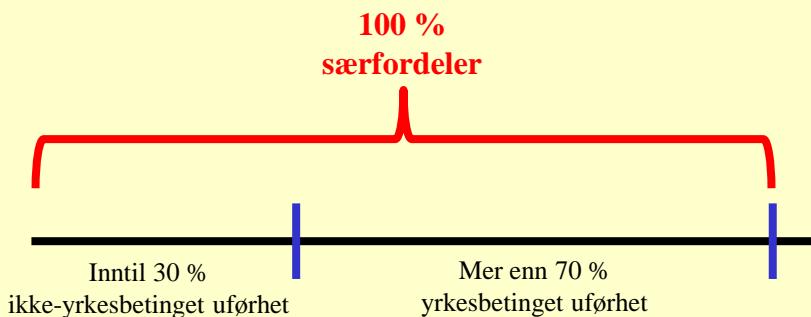
Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

54

Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

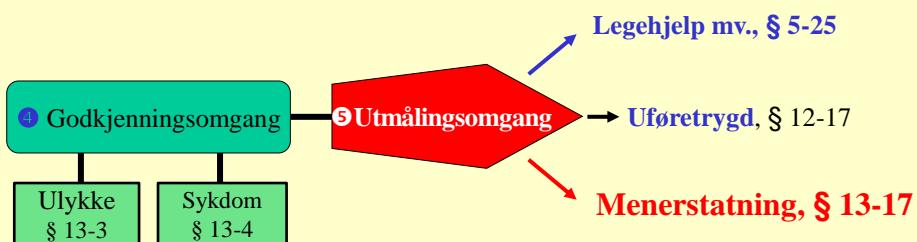
Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

55

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

56

Utmålingsomgangen: menerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Generelt

- Det er **den godkjente delen** av skaden – selve yrkesskaden eller yrkessykdommen – som gir grunnlag for **særfordeler**
- Denne **delen** som skal vurderes om oppfyller vilkårene i ftrl. § 13-17 og som skal plasseres inn i ménerstatningstabellen

Presiseringer

- Et par **eksempler som illustrerer årsakskravets betydning ...**

57

Utmålingsomgangen: menerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Eksempel 1: Årsakskravet er oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 30 %, hvorav 10 % skyldes tidligere plager og 20 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Rett til menerstatning i gruppe 1 (hvis også øvrige vilkår er oppfylt)

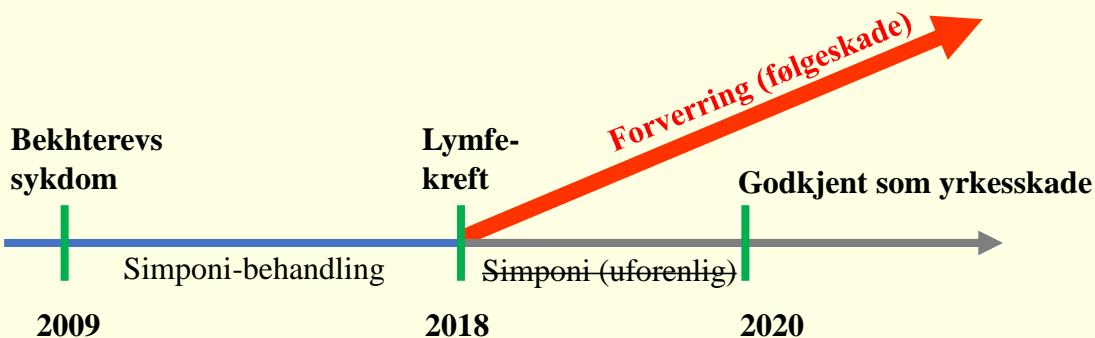
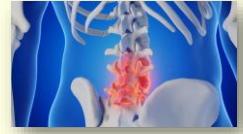
Eksempel 2: Årsakskravet er ikke oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 15 %, hvorav 7,5 % skyldes tidligere plager og 7,5 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Skadelidte har ikke krav på menerstatning

58

Bekhterevs (HR-2024-2272-A)

– årsakskravet ved følgeskader

59

Bekhterevs (HR-2024-2272-A)

– årsakskravet ved følgeskader

På samme måte som partene mener jeg at [TRR-2008-1476](#) og rundskrivet gir et korrekt uttrykk for årsakskravet ved følgeskader: Følgetilstander kan godkjennes fullt ut som yrkesskade dersom [hovedårsaken](#) til tilstanden er en godkjent yrkesskade eller yrkessykdrom. Fordi presumsjonsregelen i [folketrygdloven § 13-4 andre ledd bokstav d](#) ikke får anvendelse på følgeskadene, må dette etter mitt syn innebære at yrkesskaden eller yrkessykdrommen må ha virket inn med *mer enn 50 prosent*. Dersom årsaksbidraget er lavere, kan ingen del av følgeskaden godkjennes som yrkesskade. [Hovedårsakslæren](#) suppleres med andre ord ikke av fordelingslæren i disse tilfellene.

Samlet sett ser jeg dette som et grensetilfelle. I mange tilfeller vil nok grunnlidelsen måtte anses som hovedårsak når den forverres etter en yrkesskade eller yrkessykdrom. Det spesielle i denne saken er imidlertid at A ikke hadde symptomer fra sin Bekhterev-lidelse da han ble rammet av kreftsykdommen. Han var i praksis helt frisk, og årsaksbidraget fra grunnlidelsen må da anses beskjedent. Jeg er på denne bakgrunn kommet til at [yrkessykdrommen lymfekreft er hovedårsaken til forverringen av As Bekhterev](#), og at forverringen skal godkjennes som yrkesskade.

60

De fire vilkår

– nye tendenser i trygderettspraksis: utvalgte eksempler

Busspassasjer (TRR-2022-1956)

«Det er hovedårsaklæren som gjelder, som imidlertid modifiseres av et fordelingsprinsipp der det foreligger flere årsaker til plagene. Ved bevisvurderingen er det den tidsnære dokumentasjonen som skal tillegges mest vekt, jf. Rt-1998-1565, og momenter i bevisvurdering vil være om arbeidsulykken hadde [1] skadeevne, om det foreligger [2+3] akutt- og brosymptomer, om skadebildet er [4] forenelig med det man kan forvente ved en slik skadetype, og om det foreligger annen mer nærliggende årsak til plagene, jf. HR-2018-557-A. Retten bemerker at disse momentene blir veiledende i vurderingen, og at de ikke er kumulative vilkår slik som i nakkeslengsaker, ...»

- ↳ Konkret rettsanvendelse: Ikke årsakssammenheng
- ↳ Argumentasjonslinjen fulgt opp i bl.a. *Snile* (TRR-2024-1009) om ftrl. § 13-3 andre ledd
- ↳ Argumentasjonslinjen fulgt opp i bl.a. *Varebilsjåfør* (TRR-2024-2059), Trygderetten 3. februar 2025

61

[TRR-2022-1114](#) (rygg og nakke)
[TRR-2021-3688](#) (skulder og arm)
[TRR-2021-3350](#) (hånd)
[TRR-2021-2872](#) (bl.a. ryggplager)
[TRR-2021-2829](#) (ryggplager)
[TRR-2021-1983](#) (arm og skulder)
[TRR-2021-1717](#) (kne, rygg og skulder)
[TRR-2021-1488](#) (skulder)
[TRR-2021-503](#) (hofte)
[TRR-2021-487](#) (nakke)
[TRR-2021-292](#) (rygg)
[TRR-2021-190](#) (rygg)
[TRR-2021-75](#) (hørsel og rygg)
[TRR-2020-3356](#) (hode)
[TRR-2020-3270](#) (skulder)
[TRR-2020-3035](#) (rygg, bryst og nakke)
[TRR-2020-2528](#) (hodepine)
[TRR-2020-2463](#) (rygg)
[TRR-2020-2244](#) (håndledd)

[TRR-2020-2214](#) (nakke)
[TRR-2019-4510](#) (nakke og hode)
[TRR-2019-2721](#) (rygg)
[TRR-2019-1768](#) (nakke)
[TRR-2019-1652](#) (bryst og skulder)
[TRR-2018-1829](#) (nakke)
[TRR-2015-3135](#) (haleben)
[TRR-2015-2009](#) (nakke)
[TRR-2015-1854](#) (rygg)
[TRR-2015-1724](#) (rygg)
[TRR-2015-212](#) (rygg)
[TRR-2014-3079](#) (skulder)
[TRR-2014-2244](#) (rygg)
[TRR-2013-521](#) (skulder)
[TRR-2012-319](#) (nakke)
[TRR-2010-2005](#) (hode, nakke og skulder)
[TRR-2009-415](#) (nakke og hode)
[TRR-2005-1619](#) (rygg)

62

Lexia Education Fagportaler (2.0)

Hjem Hovedlæren | Årsaksammenheng Årsaksammenheng Utvalg Øvrige emner Samleoversikter Norsk forum for anstansretts Rettssaklig utviklingsverktøy Lexia Management

Pilotlag som Morten Kjelland - Sett mitt passord - Logg ut

Rettssavgjørelser | Årsaksammenheng

Sideinnhold

På denne siden finner du oversikten over rettspraksis om årsaksammenheng, med avgjørelser om:

- Betingelseslæren
- Sårbartehetsprinsippet
- Adekvatiteten og andre avgrensingstilærer

Du kan sortere avgjørelsen etter instans ved å bruke knappene natt over tabellen. Praksissak kan du gjøre i feltet der det står «vanlig» natt klokken.

Klikkbar hoved meny

Rettssavgjørelser Litteratur Lover, forskrifter mv.

Skisser & andre verktoy Filmer og e-kurs Nyhetsarkiv

Mine favoritter Sideoversikten Noe du finner?

Viser 1-10 av 190

Referanse	Avgjøringorgan	Skadetype	Hovedtema	Domsammanfoging	Tematisk domstoldrag	Avgjørelse i fulltekst	Detaljer	Mine favoritter
TBR-2024-1009 Smile	Trygderetten 13/11/2024	Allvarsakade Skade i håndled Smerte i fingre	Yrkesskadeansvar Bevis og prosess Årsaksammenheng	 Saken gjelder ikke over avslag på godkjenningen av yrkeskade grunnet manglende årsaksammenheng. Den enkelte part filer tilslag på selskapet som har ansvar for skadene på grunnlag av mångfoldsprinsippet. Det er ikke et tilslag om at den enkelte sak har faktisk samme årsak som den andre sak, men at den andre sak har en annen årsak som ikke er relevant til den enkelte sak. Retten fant at skadens smerte i nedre del av ulna og i håndledsområdet kunne anses som en yrkeskade og omgjorde vedtaket i dette punktet. I årsaksundersøkelsen viste retten til at de tilstannede dokumentene... se mer	Les i fulltekst	Les mer Legg til		
TBR-2024-3260 Bicopgrutur	06/11/2024	Biopeisemønster	Yrkesskadeansvar Bevis og prosess Årsaksammenheng	 Saken dreide seg om godkjennelse av en nyeste biopeisen som yrkeskade. Den anenkle part fortalte at skaden oppsto under løfting av en stor isolasjonspakke fra en tilhenger. Han beskrev saken at pakken gikk, noe som levete et bredde grep, og at han hørte et smalt i album. «Klagen sovte ikke», men det var ikke tilstrekkelig til å komme til en klar konklusjon om årsaksammenheng. Retten la imidlertid avgjørende vekt på at verket hadde vurdert til å journalisere til følgende konklusjon at han sletted ikke... se mer	Les i fulltekst	Les mer Legg til		
TBR-2024-3256 Vindustaff	Trygderetten 04/11/2024	Ryggmargbrokk	Yrkesskadeansvar Årsaksammenheng	 Saken gjelder ikke om godkjenningen av en yrkeskade. Hovedspørsmålet i retten var om den anenkle part hadde vært utsatt for en arbeidsulykke i forbindelse med sitt arbeid. Skaden oppsto da vedkommende, sammen med en kollega, løftet innlevert fødevarer eller tilsvarende i en over gulteknert lastebil under løftet bis det brakk vindusrammen og sugeskopphåndtak. Retten la til grunn at det å ha hennes materiale og utstyrt, både med sp... se mer	Les i fulltekst	Les mer Legg til		
TBR-2024-3159	Trygderetten 25/10/2024	Psykiske plager	Yrkesskadeansvar Årsaksammenheng	 Saken gjelder spørsmål om yrkeskade etter en miljøskade. Hovedspørsmålet i retten var om den avgjennende i saken var om det fikk årsaksammenheng. En kvinne, I. 190, hadde fått på trossen, og har hatt problemer med smerten i ryggen, hofte og bein etter hendelsen. Retten kom til at det ikke var...	Les i fulltekst	Les mer Legg til		
TBR-2024-3314	Trygderetten 25/10/2024	Ryggprolaps	Yrkesskadeansvar Bevis og prosess Årsaksammenheng	 Saken omhandler ikke om godkjenningen av yrkeskade etter folketrygdlagen § 13-3. Det avgjennende i saken var om den fikk årsaksammenheng. En kvinne, I. 190, hadde fått på trossen, og har hatt problemer med smerten i ryggen, hofte og bein etter hendelsen. Retten kom til at det ikke var...	Les i fulltekst	Les mer Legg til		

63

KARNOV GROUP

Refleksjoner – Kjelland 2023

Artikkel

Årsakssammenheng og bevis i personskaderestatningsretten

Morten Kjelland

Det kan reises visse spørsmål ved bruken av de fire vilkår i trygdesaker. De fire vilkårene gir ikke svar på den årsaksvektingen hovedårsakslæren og fordelingslæren etterspør, og kan derfor ikke anvendes som eneste årsaksregel på trygderettens område. De fire vilkår kan derimot ha en plass ved vurderingen av om det foreligger faktisk (logisk) årsakssammenheng for eksempel mellom en arbeidsulykke og en skade, hvilket kreves for å godkjenne en skade som yrkesskade etter folketrygdlagen (ftrl.) § 13-3. Forutsetningen er imidlertid at de fire vilkårene kan overføres til den aktuelle skadetypen i saken, eventuelt at utformingen av kriteriene tilpasses. Dette er et medisinskfaglig spørsmål, som må avgjøres konkret i hver enkelt sak. Se presiseringene i punkt 8.

Forutsatt at de fire vilkårene kan anvendes, og vurderingen av dem munner ut i at det ikke foreligger faktisk årsakssammenheng, er det ikke nødvendig å gå videre til årsaksvektingen; årsakskravet er da uansett ikke oppfylt. Foreligger det faktisk årsakssammenheng, må det i tillegg foretas en årsaksvekting når årsaksreglene anviser det – en årsaksvurdering kan da ikke alene bygge på en vurdering av de fire vilkårene. De fleste av årsaksreglene både i normaltrygden og yrkesskadetrygden anviser vektprinsipper. Fra normaltrygden kan

64

Program

Time 1 | Nyere rettspraksis og andre nyheter i personskaderetten

Advokatene Marit Asphaug og Marianne Bech gir en oversikt over nyheter innen personskaderetten, med særleg vekt på nyere rettspraksis. Presentasjonen omfatter også utdypinger av de mest prinsipielle avgjørelsene. Undervis pekes det på hvordan nyhetene er relevante for praktisk saksbehandling. Blant temaene som belyses er:

- Sentrale avgjørelser om bilvars og andre ansvarsgrunnlag
- Nytt om «de fire vilkår»
- Avgjørelser om erstatningsutmåling
- Avkortning på grunn av skadelidtes medvirkning

[Les mer om Asphaug](#)

[Les mer om Bech](#)

Time 2 | Barn som skadelidt – medisinske perspektiver

Ola H. Skjeldal er spesialist i nevrologi og professor emeritus. Han var tidligere barnnevroped ved Barneavdelingen på Oslo universitetssykehus og har vært oppatt av utredning av og forskning på neurologiske utviklingsforstyrrelser.

Foredraget innledes med en kort introduksjon om særtrekk ved medisinsk forskning og sentrale utviklingstrekk. Deretter rettes fokuset mot et utvalgt tema – medisinske perspektiver på barn som skadelidte. Sentrale emner inkluderer:

- Etiske aspekter
- Hvilen forskning er relevant for jurister?
- Medisinsk forskning med relevans for skadeadvokater
- Invaliditetstabellen – er den relevant?
- Funksjonsvurderinger
- Årsaksvurderinger

[Les mer om Skjeldal](#)

65

NOU Norsk offentlig utredning 2002:23

Forsikringsselskapenes
innhenting, bruk og
lagring av helseopplys-

Kursmateriale

Logg inn på www.forsikringsmedisin.no

og få tilgang til ressurssiden

Årsakskrav i erstatningsrett,
forsikringsrett og trygderett –
hovedlinjer og utvalgte emner

66